

Status	Datum vergadering Gedeputeerde Staten	Eindtermijn
Openbaar	1 september 2026	-

Onderwerp

Bestuursovereenkomst regionale waterkeringen West-Nederland 2026

Advies

- 1 Aan te gaan de Bestuursovereenkomst regionale keringen West-Nederland 2026 met de provincies Noord-Holland en Utrecht;
- 2 Vast te stellen de GS-brief aan PS - Bestuursovereenkomst regionale keringen West-Nederland 2026;
- 3 Vast te stellen de brief aan Gedeputeerde Staten van Noord-Holland over het aangaan van de Bestuursovereenkomst regionale waterkeringen West-Nederland 2026 en het informeren van de waterschappen over de bestuursovereenkomst mede namens de provincie Zuid-Holland;
- 4 Vast te stellen de brief aan Gedeputeerde Staten van Utrecht over het aangaan van de Bestuursovereenkomst regionale waterkeringen West-Nederland 2026;
- 5 Vast te stellen de publiekssamenvatting over het aangaan van de Bestuursovereenkomst regionale waterkeringen West-Nederland 2026.

Besluit GS

Vastgesteld met een machtiging voor de portefeuillehouder voor het aanbrengen van wijzigingen van ondergeschikt belang.

Bijlagen

- Bestuursovereenkomst regionale waterkeringen West-Nederland 2026;
- GS-brief aan PS - Bestuursovereenkomst regionale waterkeringen West-Nederland 2026;
- GS-brief aan Gedeputeerde Staten van Noord-Holland - Bestuursovereenkomst regionale waterkeringen West-Nederland 2026
- GS-brief aan Gedeputeerde Staten van Utrecht - Bestuursovereenkomst regionale waterkeringen West-Nederland 2026
- Conceptbrief aan waterschappen - Bestuursovereenkomst regionale waterkeringen West-Nederland 2026.

Toelichting voor het College

In het Uitvoeringsbesluit regionale waterkeringen West-Nederland 2014 is geregeld wanneer de regionale waterkeringen aan de omgevingswaarden waterveiligheid moeten voldoen, hoe en wanneer de waterkeringen worden getoetst en op welke wijze de waterschappen verantwoording afleggen aan de provincies. De afspraken in het uitvoeringsbesluit worden met dit besluit geactualiseerd.

Dat de drie provincies hierin samenwerken is vooral in het belang van de provinciegrensoverschrijdende waterschappen. De herziening van de afspraken vloeit voort uit het uitvoeringsbesluit zelf; daarin staat dat het besluit na de toetsperiode 2012-2024 wordt herzien.

Andere procedure

In verband met de inwerkingtreding van de Omgevingswet worden de geactualiseerde afspraken niet in een nieuw uitvoeringsbesluit opgenomen. In plaats daarvan leggen de drie provincies in een bestuursovereenkomst vast hoe zij een en ander in hun omgevingsverordeningen beogen op te nemen. De huidige afspraken in het huidige uitvoeringsbesluit zijn in de vigerende omgevingsverordeningen verwerkt. De verordeningen zullen aan de nieuwe afspraken worden aangepast. Het traject en het tijdpad voor aanpassing van de omgevingsverordening verschillen per provincie.

Nadat de provinciale omgevingsverordeningen zijn aangepast zal per provincie het uitvoeringsbesluit uit 2014 worden ingetrokken.

Belangrijkste wijziging: latere deadlines

Bij de bestuursovereenkomst is een bijlage gevoegd met de nieuwe afspraken. De belangrijkste wijziging is een voor de meeste waterschappen gewijzigde (latere) deadline waarop de waterkeringen aan de omgevingswaarde moeten voldoen. Die was voor alle waterschappen 2030; zie de tabel voor de voorgestelde nieuwe deadlines.

Waterschap	Waterkeringen uiterlijk op orde in
Hoogheemraadschap van Rijnland	2040
Waterschap Rivierenland	2030/2040*
Waterschap Amstel, Gooi en Vecht	2030
Hoogheemraad De Stichtse Rijnlanden	2035
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	2035
Hoogheemraadschap van Delfland	2040
Waterschap Hollandse Delta	2035
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	2035

*) 2030 voor de waterkeringen in de provincie Utrecht, 2040 voor de waterkeringen in Zuid-Holland

Reden voor uitstel deadlines

Het uitstel heeft te maken met het streven naar realistische deadlines. Zo voorkomen we dat waterschappen bij de provincie al direct of binnen niet al te lange tijd na het aangaan van de bestuursovereenkomst verzoeken om uitstel moeten indienen. In het algemeen geldt dat waterschappen meer tijd nodig hebben vanwege procedures voor (natuur)vergunningen en projectbesluiten. Daarnaast is personele capaciteit vaak een bottleneck, zowel bij waterschappen als bij uitvoerende partijen. In sommige delen van West-Nederland komt het door de slappe bodem relatief vaak voor dat eenmaal goedgekeurde waterkeringen daarna weer onder de omgevingswaarde zakken. In 2024 hebben de waterschappen de toets op veiligheid opgeleverd,

waarin de regionale waterkeringen getoetst zijn aan de provinciale omgevingswaarden. Hieruit is een nieuwe veiligheidsopgave gekomen.

Rijnland geeft aan dat ook de nieuwe deadline 2040 niet haalbaar is. We erkennen dat 2040 voor Rijnland nog steeds een zeer ambitieuze doelstelling is. We adviseren daar wel aan vast te houden om het waterschap te bewegen een ambitieuze aanpak te volgen en in de wetenschap dat voor 2040 er nog een moment komt waarop de afspraken worden herzien. Provincies en waterschappen houden jaarlijks een vinger aan de pols o.b.v. het actuele waterveiligheidsbeeld. Verder kan Rijnland (net als alle andere waterschappen) eventueel alsnog uitstel aanvragen bij de GS-en van Z-H en N-H.

Aparte deadline voor waterkeringen die onder de omgevingswaarde gaan 'zakken'

De genoemde deadlines gelden voor de waterkeringen die in de laatste toetsronde afgekeurd werden. Maar het is mogelijk dat daarin goedgekeurde waterkeringen in de volgende toetsperiode 2024-2036 weer onder de omgevingswaarde zakken en dus weer afgekeurd moeten worden. Waterschappen gaven aan dat alle waterkeringen op orde op hetzelfde tijdstip nu nog niet realistisch is, omdat de tijd daarvoor te krap zal zijn en omdat er aanzienlijke financiële consequenties aan verbonden zijn. Weliswaar kunnen waterschappen dan uitstel aanvragen bij de provincie maar zij achten onvoldoende zeker dat de provincie dit uitstel toekent.

Voor zover waterkeringen in de komende toetsperiode onder de omgevingswaarde zakken, geldt voor deze waterkeringen een latere, voor alle waterschappen gelijke deadline. In 2045 moeten deze waterkeringen blijvend aan de omgevingswaarde voldoen. Als aannemelijk is dat niet wordt voldaan of niet zal worden voldaan aan de omgevingswaarde dan moet er verplicht een programma gemaakt worden (artikel 3.10 Omgevingswet).

Borging waterveiligheid bij aangepaste deadlines

De waterveiligheidsrisico's bij uitstel zijn beperkt, gelet op de wettelijke zorgplicht die waterschappen hebben. Zij volgen een risicogestuurde aanpak en hebben diverse mogelijkheden om in de periode tot aan de verbetering van de waterkeringen de waterveiligheid te waarborgen. Voorbeelden van beheersmaatregelen zijn:

- Extra monitoring en/of inspecties bij zwakke plekken
- Bekende lage plekken ophogen en/of andere tijdelijke verbetermaatregelen uitvoeren

Gelet op het bovenstaande is uitstel van de deadlines onzes inziens voor de betreffende waterschappen zowel onvermijdelijk als verantwoord.

Waterschappen bepalen in beginsel zelf de prioritering van de versterkingsopgave, waarbij ze zoals gezegd risicogestuurd werken. Het is dus niet zo dat per se eerst de waterkeringen worden versterkt die in de toetsronde t/m 2024 werden afgekeurd en daarna de waterkeringen die in de komende toetsronde weer onder de norm zakken. In het jaarlijkse ambtelijke voortgangsoverleg met de provincies is de prioritering onderwerp van gesprek.

Enkele andere wijzigingen

- **Artikel 2:** tenminste één keer toetsen

Geeft ruimte aan de waterschappen om de uitvoering van de toetsingen te spreiden over de tijd.

- **Artikel 3:** jaarlijks verslag voortgang toetsing en verbetering regionale waterkeringen (terugblik en vooruitblik)

Door één integrale en actuele jaarlijkse rapportage is een beter gesprek mogelijk tussen provincie en waterschap. In het vigerende uitvoeringsbesluit wordt alleen aan het begin van de twaalfjaarsperiode een uitvoeringsprogramma gemaakt.

Knelpunten in de uitvoeringspraktijk

Geconstateerd is dat de omgevingswetsystematiek (als een kering eenmaal aan de omgevingswaarde voldoet moet deze daaraan blijven voldoen) niet goed aansluit bij de uitvoeringspraktijk waarbij waterkeringen door bijvoorbeeld bodemdaling na verloop van tijd weer onder de norm kunnen zakken. Het voorstel in de bestuursovereenkomst – met een aparte, latere deadline voor goedgekeurde waterkeringen die weer onder de norm zakken - is voor nu een werkbare oplossing. Voor de lange termijn zal echter mogelijk een andere aanpak gevolgd moeten worden. Hierover is echter discussie en besluitvorming nodig binnen de IPO-gremia, met de Unie van Waterschappen en met het Rijk. De drie provincies zullen hiertoe actie ondernemen.

Resultaatsverplichting en aansprakelijkheid

Op dit moment is in de drie provincies het voldoen aan de omgevingswaarde voor de waterschappen een resultaatsverplichting, vastgelegd in de omgevingsverordening. We houden daaraan vast omdat het past bij het doel van de waterkeringen: het bieden van waterveiligheid. Ook het Rijk hanteert voor de regionale waterkeringen die zij in beheer heeft de resultaatsverplichting. Door de waterschappen zijn tijdens het proces van consultatie vragen gesteld over wat het betekent dat het voldoen aan de omgevingswaarde regionale waterkeringen een resultaatsverplichting is. Onder meer hoe het zit met aansprakelijkheid als een kering zou bezwijken. Wij hebben daar de volgende uitleg bij gegeven:

Ongeacht de aard van de norm moet de beheerder zijn taak uitvoeren. Als hij dat goed uitvoert, is risico op aansprakelijkheid beperkt. Dat geldt ook voor situaties waarin het onverhoopt fout zou gaan en een kering bezwijkt. De rechter beoordeelt daarbij of het waterschap heeft voldaan aan zijn zorgplicht als beheerder. De geldende omgevingswaarde is daarbij één van de aspecten die een rol spelen, naast de andere omstandigheden van het geval.

Belangrijk is om te benadrukken dat de omgevingswaarde een zelfbindend beleidsdoel is voor de provincie en de uitvoering is belegd bij de waterschappen. Dit maakt dat de omgevingswaarde geen werking heeft naar burgers, maar een bestuurlijke aangelegenheid is tussen provincie en waterschap in het kader van de taakuitoefening en het provinciale toezicht daarop.

Financieel en fiscaal kader

Totaalbedrag excl. BTW	: € 0,00
Programma	: Ambitie 5: Gezonde natuur, toekomstbestendig watersysteem en vitale landbouw
Financiële risico's	: Er zijn geen financiële risico's.

Juridisch kader

De provincie is verantwoordelijk voor het aanwijzen en normeren van regionale waterkeringen. Het waterschap is verantwoordelijk voor het beheer van de regionale waterkeringen en moet ervoor zorgen dat deze aan de omgevingswaarden waterveiligheid voldoen.

Voorafgaande besluitvorming

In 2014 is het Uitvoeringsbesluit regionale waterkeringen West-Nederland 2014 vastgesteld, deze bestuursovereenkomst is hier het vervolg op.

Proces

Na vaststelling van dit GS-voorstel zullen de herziene afspraken regionale waterkeringen West-Nederland worden verwerkt in de volgende herziening van de omgevingsverordening.

In de bestuursovereenkomst is opgenomen dat deze afspraken in ieder geval na de toetsronde in 2036 worden herzien. Ook is er een mogelijkheid om de afspraken in de tussentijd al te herzien, dit zullen we mogelijk doen als er ontwikkelingen zijn zoals een nieuwe veiligheidsbenadering voor regionale waterkeringen.

Participatie en rolneming

Het hele traject van het herzien van de afspraken regionale waterkeringen West-Nederland is samen met de collega's (inhoudelijk en juridisch) van de provincies Noord-Holland en Utrecht doorlopen. Ook deze GS-stukken zijn gezamenlijk opgesteld.

De waterschappen in West Nederland zijn intensief bij het traject betrokken. De waterschappen zijn over de wijzigingsvoorstellen geconsulteerd en hebben eerder in het proces ook zelf suggesties voor wijzigingen gedaan. Deze wijzigingen zijn verwerkt en in veel gevallen overgenomen.

Communicatiestrategie

Over deze bestuursovereenkomst zal via de website worden gecommuniceerd. Verdere participatie en communicatie zal plaatsvinden bij het aanpassen van de regels in de omgevingsverordening via het reguliere proces van aanpassing van het omgevingsbeleid.